ఏమిటీ బంధం?

'తాతయ్యా, నీకు చేతనయిన పన్లు ఒక్క మూడంటే మూడున్నాయి. అవేమిటో చెప్పగలవా?' మూలగదిలో నున్న పెట్టెలన్నీ బయటపడేసి వాటి లోని చెత్త అనబడే కాగితాలన్నీ బయట పడేస్తూ గంభీరంగా అంది శారద.

వరండాలో పడకకుర్చీలో కాళ్ళు జాపుకునికూచుని, అర్ధనిమీలిత నేత్రాలతో ఆకాశంవంక చూస్తూన్న రాఘవేంద్రబాబు చిరునవ్వుతో శారద వంక చూశాడు.

'తెలియదు చిట్టితల్లీ! నువ్వు చెప్పు పోనీ'

'ఏమిటంటే, మొదటిది, శారదా!! అమ్మా!! శారదా, అమ్మా అంటూ నా వెంట పసిపిల్లాడిలాగా తిరగటం, రెండోది, అమ్మా శారదా! మంచి భావం వొచ్చిందమ్మా, కొస్త రాసిపెడుదూ! చెయ్యొణుకుతోంది, అంటూ నాచేత తెల్ల కాగితాలు ఖరాబు చేయించటం, మూడవది అర్ధనిమీలిత నేత్రాలతో ఆకాశంవంక చూస్తూ కూర్చోటం, తెలిశాయా?' అంటూ పెదిమలు బిగబట్టుకుని, కోపంగా చూసింది తాతయ్యవంక శారద.

వృద్ధరాఘవేంద్రబాబు కుర్చీ కదిలిపోయేట్లు నవ్వాడు.

'చూశావా తల్లీ, జీవితమంతా ఆలోచించి నేతెల్సుకోలేని విషయాల్ని నువ్వు 'కట్టె' 'కొట్టె' 'తెచ్చె' అన్నట్లు మూడు వాక్యాల్లో చెప్పేశావు. అందుకే అంతటి వివేకవతియైన శారదంటే నాకు అంత ప్రాణం'

'ప్రాణాలకేంగానీ, చూశావా తాతయ్యా, ఈ పుస్తకాని కప్పుడే యౌవ్వనం ఉడిగిపోతోంది. కాగితాలన్నీ గోధుమరంగు తాల్చాయి. ఇదుగో! ఇది చూశావా? దీని కప్పుడే ప్రౌఢత్వం గూడా పోయి వృద్ధాప్యం ఆవరిస్తోంది! అయ్యయ్యో! ఈ భారమయిన గ్రంథానికి పాపం త్యాగగుణం ఎక్కువల్లే వుంది. చాలామటుకు పురుగులకి ఆహారమయిపోయింది.'

అంటూ పరిహాసంగా నవ్వుతూ ఒక్కొక్క పుస్తకాన్ని ఎండలోకి గిరవాటేసి పెట్టెల్లోని పురుగులన్నీ దులుపుతోంది.

'అమ్మా, శారదా, శుక్రవారం వాసుదేవ్ వొస్తున్నాట్టమ్మా, ఇవాళే జాబు వచ్చింది'

టి. ఎస్. లక్ష్మి

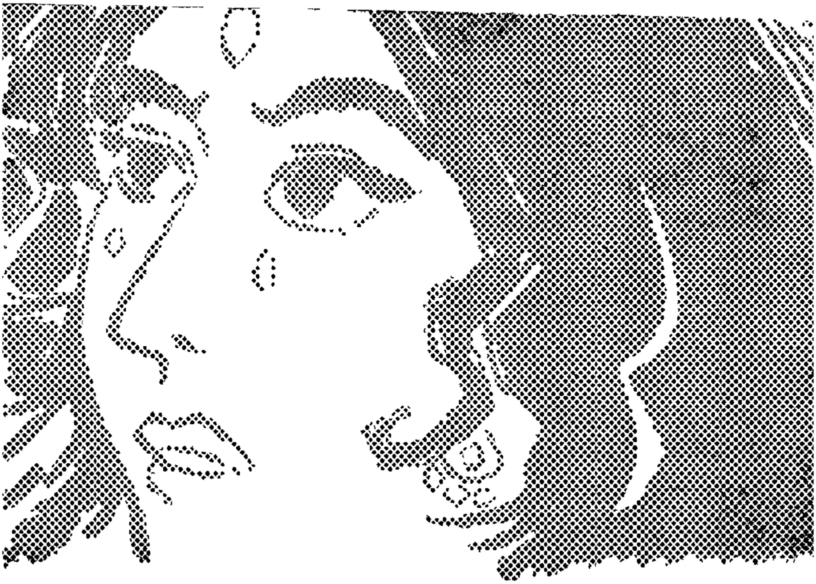

శారదకి ఈ మాటలేం వినిపించలేదు. చేతిలో తిరగేస్తున్న పుస్తకంలో ఎర్ర సిరాతో కొట్టవచ్చినట్టున్న పేర్లు 'వాసుదేవ్, నీరజ' ఆమె దృష్టిని ఆకర్షించాయి. తాతయ్య మాటల్లో చాలాతడవలు తనా పేర్ల ప్రసక్తి విందిగానీ వాట్లని గురించి 'అత్యంత ఆత్మీయులు' అన్న మాటల కంటె ఎక్కువ తెల్సుకోలేక పోయింది. తనీ రోజు వాట్లని గురించిన చరిత్ర తెల్సుకోవాలన్న ఆత్రుత అరికట్టలేక పోయింది. పెట్టెలన్నీ ఎండలోకి లాగేసి పుస్తకాలన్నీ దూరదూరంగా పరిచి తన చేతిలోని కాగితాలతో గదిలోకి వెళ్ళి తలుపులు మూసుకుంది. కుర్చీలో కూర్చుని తాకితే చిరిగేట్టున్న పేపర్లని బల్లమీద పరచి చదవసాగింది.

* * *

తలుపుతట్టినచప్పుడుకి రాసుకుంటున్న కాగితాలు వదిలేసి రాఘవేంద్ర బాబు తలుపుతెరిచాడు. ఆకర్షణీయమైన యువకుడు నిలబడివున్నాడు.

'నమస్తే, మీరే అనుకుంటాను రాఘవేంద్రంగారు', సభ్యతా సంస్కారం, వుట్టిపడుతోంది అతని మాటల్లో. ఒకసారి నిశితంగా ఆయన్ని పరికించాడు.

'అవున్నాయనా! ఇలారా, కూర్చో' కుర్చీ జరుపుతూ అన్నాడు.

'చూడగానే ఆకర్షించే వ్యక్తి' అనుకున్నాడు రాఘవబాబు.

'ఆ, ఇంతకీ వచ్చిన పనేమిటి?'

'ఏంలేదు. మీ యింట్లో భాగం అద్దెకి వుందనితెల్సి వచ్చాను. ఇస్తారా?'

'ఇవ్వటం మాట అలా అట్టిపెట్టు,

ముందర మీకు సరిపోతుందో లేదో చూసుకోవూ!' ఆయన కెందుకో ఆ యువకుని మర్యాదవాచకంతో సంబోధించాలనిపించలేదు తా మిద్దరూ ఏదో అస్పష్టభావబంధితులమయినట్లు, ఆయనమాటల్లో మర్యాదకంటె ఆప్యాయతే ముందుకురికింది

'ఒకసారి చూపించండి అయినా మా యిద్దరికి సరిపోనంత చిన్నది కాదనుకుంటాను' అన్నాడు

ఇల్లంతా ఒకసారి చూసివచ్చారు ఇంటికి సంబంధించిన మాటలయిన తరువాత రాఘవేంద్రబాబన్నాడు

'చూడు బాబూ, పేరుకి మీ కా భాగం కానీ, ఇంట్లోవుండేదయినా నేనొక్కడ్నే కావలిస్తే మీ రీ భాగంకూడా వాడుకోవచ్చు నాకేం అభ్యంతరం వుండదు ఆ, ఇంతకీ అమ్మాయిని ఎప్పుడు తీసుకొస్తావు ...సరే - సరే.. ఆ, ఇంతకీ నీ పే రడగనేలేదు చూశావా!' ఏదో ఆశ్చర్యజనకమయిన విషయం జరిగినట్లుగా అన్నాడు.

'వాసుదేవ్' యువకుడు చిరునవ్వుతో జవాబు చెప్పి శలవుతీసుకు వెళ్ళిపోయాడు

'ప్చ్! ఏదో ఎక్కడో లోపంవుంది కుఱ్ఱాడిలో ఎక్కడో అర్ధంకావటంలా' గొణుక్కుంటూ రాతలో మునిగిపోయాడు

* * *

ఇంటిముందు ఆగిన బండిచప్పుడుకు తలయెత్తి చూశాడు రాఘవేంద్రబాబు వాసుదేవ్ వెనకాలే ఆమెకూడా దిగింది చుట్టూచూస్తూ నెమ్మదిగా లోపలికొస్తోంది

ఆయన క్షణం నిర్ఘాంతపోయి తేరుకున్నాడు 'అందానికర్ధం ఆ పిల్లేనేమో!'

'ఓహ్! సరూ వుంటే ఇప్పుడు అలాగే వుండేదేమో ప్చ్' ఏంలాభం! ఇప్పుడు తన అర్ధాంగిలేదు, తన తనయ లేదు అయినా పాపిష్టివిధి ఇద్దర్నీ ఒకేమాటు దూరం చేయాలా? పూర్వస్మృతులతో ఆయనకళ్ళు అశ్రుభరితా లయ్యాయి అప్రయత్నంగా ముత్యాలవంటి కన్నీటి బిందువులు చెక్కిళ్ళమీదుగా జారిపోయాయి ఆయనచూపు చెదిరిపోయింది

'నమస్కారం, బాబాయిగారూ' తన్నుఉద్దేశించిన మృదుస్వరాన్ని, ముకుళిత హస్తాల్ని చూసి క్షణం చలించిపోయాడు తడబాటు సర్దుకుని, 'ఆ, ఆ, వచ్చారామ్మా, మంచిది, పదండి లోపలికి' తన వ్యాకులపాటు సర్దుకుని లోపలికి దారి తీశాడు

ఆమెకి అన్నీ వివరించిచెప్పి వచ్చి వరండాలో పడకకుర్చీలో కూలబడ్డాడు వాసుదేవ్ సామాను లోపలికి చేరేస్తున్నాడు

ఇవాళ తనమనస్సెందుకో సంతోషంతో పొంగిపోతోంది ఎందుకో, తన శరీరమంతా చిన్నగా వణుకుతోంది ఏదో ప్రచ్ఛనమయినభావన హృద

యాన్ని కలచివేస్తోంది సంతోషమో దుఃఖమో చెప్పలేనిస్థితి

'ఇంకా ఎంతసేపు అటు చూస్తూ నుంచుంటావు ? వంటప్రయత్నం కానీ' కొంచెం తీక్షణంగా వచ్చిన మాటలకి వులిక్కిపడ్డాడు రాఘవబాబు వాసుదేవ్ భార్య నుద్దేశించి అన్నమాట లివి ఆయన తనధ్యాసలో మునిగిపోయాడు

వాసుదేవ్ ఆఫీసుకి వెళ్ళటానికి వచ్చి ఆయనముందర నిలబడ్డాడు ఏదో చెప్పటానికి సంకోచిస్తున్నట్టుగా వుంది మొహం రాఘవేంద్రబాబు తలెత్తి చూశాడు

'ఓహ్, ఆఫీసుకి వెడుతున్నావా నాయనా, వెళ్ళు, వెళ్ళు అమ్మాయి కేం భయంలేదు నేను జాగ్రత్తగా చూస్తూంటాను ' అతని ప్రశ్న నూహించుకుని ఆయనే సమాధానం చెప్పేశాడు

'చూస్తారా ? సరే, జాగ్రత్తగా చూడండి ' వెళ్ళిపోయాడు

మాటలో ఏదో విరుపు, ఏ మూలో వ్యంగ్యం కళ్ళల్లో ఏదో భావం, ఇదో తరహా అనుకుని నిట్టూర్చాడు రాఘవేంద్రబాబు

'బాబాయ్ భోజనమయిందా' మృదువుగా అడిగింది ఆమె

కళ్ళు మూసుకుని ఆలోచనా ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతున్న రాఘవేంద్ర బాబు కళ్లు తెరిచాడు ఆమె నిలబడివుంది

'ఓ, నువ్వా అమ్మాయ్ ! ఊఁ, భోజనమా ? ఏదీ ఇంకా కాలా ఇదుగో లేస్తున్నా, ఇంక ప్రయత్నం మొదలు పెట్టాలి' అన్నాడు

ఆమె నిర్ఘాంతపోయింది ఒక్క క్షణం తీవ్రంగా ఆయనవైపు చూసి లోపలికి నడిచింది. 'బలేవారే మీరు ! ఇప్పుడు టైమెంతో తెలుసా బాబాయ్ ! పన్నెండుగంటలయింది. ఇంకా ప్రయత్నమెప్పుడు, భోజనమెప్పుడు ?' ఆమె కుంపటిరాజేసి బియ్యం కడుగుతోంది

ఆమె చొరవకి నిర్ఘాంతపోతూ నిలబడిపోయాడు రాఘవేంద్రబాబు

'ఒక్కమాట చెప్పండి పొద్దున రాత్రికి కలిపి ఒకమాటే వండేసుకుంటారా లేకపోతే . '

ఆయన తేరుకుని అన్నాడు 'లేదమ్మా, నేను రాత్రిపూట భోజనం చెయ్యను' 'సరే ఒక్క అరగంట బయట కూర్చోండి' అనేసి ఆమె పనిలో మునిగిపోయింది హితాహితజ్ఞానం కోల్పోయిన మనిషికిమల్లే బయట కుర్చీలో కూర్చుండిపోయాడు

'బాబాయ్ ! బుట్టలో కూరలేం లేవు మరి కూర ఏం చేసుకుందామనుకున్నారు ?' గుమ్మంలో నుంచుని అడిగిందామె

'అవునమ్మా, పొద్దున మార్కెట్‌కి పోదామనుకుంటూనే మర్చిపోయాను'

దిమ్మెరపోయిన మనసుని అదుపులోకి తెచ్చుకుని సమాధానం చెప్పాడు

'ఇంత అశ్రద్ధ అయితే ఎలా బాబాయ్ మనిషికి ఆలోచన లొక్కుటేనా ఏమిటి ఆహారం?' ఆయన భారమంతా తనే మోస్తున్నట్టుగా సణుక్కుంది

'ఇది ఇవాళ వచ్చింది కాదమ్మా తొమ్మిది సంవత్సరాలనించీ ఇలాగే గడిచిపోతోంది ఇకముందు మటుకు గడవదా తల్లీ' చిన్నగా నవ్వుతూ అన్నాడు ఆమె మాట్లాడకుండా లోపలికి వెళ్ళింది

తర్వాత అరగంటవరకు లోపల్నించి ఏవో చిన్న చిన్న ధ్వనులు వినిపిస్తూనే వున్నాయి రాఘవబాబు తిరిగి ఆలోచనా ప్రవాహంలో పడిపోయాడు ఆయనకి ఆమెని వారిద్దామనిగానీ, నీకెందుకమ్మా ఇంతశ్రమ అందామనిగానీ, ఆఖరికి సానుభూతిగా నాకోసం ఎంత శ్రమ పడుతున్నావమ్మా అని గానీ అందామని కూడా ఆ వృద్ధ మస్తిష్కానికి తోచలా ఆమెకి బాధ్యత, తనకి అధికారం వున్నట్టు అనిపించింది

అరగంట తరువాత లోపల్నించి పిలుపువచ్చింది రాఘవబాబు మడికట్టుకుని వచ్చి పీటముందు కూచున్నాడు విస్తరిలో అన్నీ పొందికగా వడ్డించి వున్నాయి ఆమె నేతిగిన్నె పుచ్చుకుని పక్కన కూచుంది

'ఇవాల్టికి మీకీ కందిపొడి పచ్చడి భోజనమే బాబాయ్ రేపట్నించి ఇంత అశ్రద్ధగా వుంచేమటుకు వూరుకునేది లేదు' అంటూ నెయ్యి వడ్డించింది

ఆయన బుద్ధిమంతుడయిన కుర్రాడికి మల్లే భోజనంచేస్తున్నాడు ఆమె ఆయన్ని శ్రద్ధగా చూస్తూ కూచుంది

హఠాత్తుగా ఆయన తలెత్తి ఆమెవైపు చూశాడు కళ్ళు నిండివున్నాయి నీళ్ళతో మసకలేసినకళ్ళు ఆమె రూపాన్ని ద్వివిధాల్లో చిత్రించాయి ముత్యంవంటి బిందువులు చెంపలమీదుగా జారి విస్తరిలో పడ్డాయి

ఆమె ఒక్కక్షణం ఖంగారుపడిపోయింది 'ఏమయింది బాబాయ్?'

ఆయన అంగవస్త్రంతో కళ్ళు తుడుచుకుని ఆమెనిచూస్తూ అన్నాడు 'ఏం లేదమ్మా ఇంత ఆప్యాయంగా వడ్డించిన భోజనంతిని ఎన్నిసంవత్సరాలైందా అని ఆలోచిస్తున్నా"

ఆమె కళ్ళు దించుకుంది 'ముందు భోజనం కానివ్వండి బాబాయ్, తర్వాత మాట్లాడుకోవచ్చు' అంటూ లేచి దేని కోసమో వెతుకుతోంది

'సీరూ, సీరూ' వాకిటిలోంచి పెద్దగా కేకలు వినబడ్డాయి ఆమె ఒక్కక్షణం నిర్ఘాంతపోయినిలబడిపోయింది వెంటనే తేరుకుని, 'బాబాయ్, మీరు భోజనం కానివ్వండి ఆయ నొచ్చారు, నే వెడు

తున్నాను' అంటూ హడావుడిగా వెళ్ళిపోయింది

ఐదునిమిషాల తర్వాత పక్క భాగం లోంచి మాటలు వినపడుతున్నాయి నెమ్మదిగా

'ఓహో ముసలాయనకూడా రసికుడే నన్నమాట' వాసుదేవ్ కంఠం

'మాట్లాడవేం ?' అబ్బ ' ఎంత కరినత్వం !

'ఇవాళ నీ . ముద్దుల పాపాయి, నీ ప్రియమయిన సోదరుడూ రా లేదా ఏమిటి ?' వ్యంగ్యపూరిత పరిహాసం .

'. . . . . '

'పోనీలేగానీ పాపం, ఆ వృద్ధబడుగు మీద ఏం ప్రదర్శిస్తావుగానీ నీ వన్నె చిన్నెలు, ఏంకొత్తనాటక మాడుతున్నావో అనే చూద్దామని వొచ్చా' సరే వెడుతున్నా, నీ నాటకం పూర్తికానివ్వు' బూట్ల చప్పుడు వేగంగా దూరమయిపోయింది దానివెనకే సన్నని రోదన ధ్వని

రాఘవబాబు నిర్ఘాంతపోయి కూచుండిపోయాడు బాహ్యస్మృతి కలిగేటప్పటికి చేతులు, విస్తరిలోని భోజనం ఎండిపోయాయి చేతులు కడుక్కొని వెళ్ళి కుర్చీలో కూలబడిపోయాడు

* * *

'ఇదుగో చూడు బాబూ, ఒక మాట చెప్పాలి, ఇలారా' ఆఫీసునుంచి తిరిగి వచ్చిన వాసుదేవ్‌నిపిల్చాడు రాఘవబాబు

'ఏమండీ, ఏమిటి సంగతి' పేంటు జేబుల్లో చేతులు పెట్టుకుని దూరంగా

నిలబడి మృదువుగా అడిగాడు వాసుదేవ్.

రాఘవబాబు ముఖం ఒక్క క్షణం అసహ్యంతో నిండిపోయింది యీ మృదుత్వ వాక్కుల్లో, సుందరరూపంలో ఎంత కఠినత్వం ఇమిడివుంది! గంటల్లోనే పూర్తి వార్ధక్యం ఆయన మొహాన్ని కమ్మేసినట్లుంది ఆయన వాసుదేవ్ మొహంలోకి సూటిగా, తీక్షణంగా చూస్తూ అన్నాడు

'మీరు ఈ ఇల్లు ఖాళీచేసెయ్యండి బాబూ'

వాసుదేవ్ ఉలిక్కిపడ్డాడు తనను తాను సంబాళించుకుని చిరునవ్వు నవ్వుతూ 'పెద్దవారు, మీరు నాతో హాస్యం ఆడుతున్నట్టున్నారు '

'హాస్యమా? అబ్బే అదేం కాదు నేను నిజంగానే చెబుతున్నాను మీరు ఇల్లు ఖాళీ చేసెయ్యాలి ' ఆయన మాటలు దృఢంగా ధ్వనించాయి

'ఎందుకని' వాసుదేవ్ సాలోచనగా ప్రశ్నించాడు.

సమాధానానికి తడబడ్డాడు రాఘవబాబు ' ..ఎందుకయితేఏం? మీరు ఇల్లు ఖాళీ చేసెయ్యాల్సిందే వీలయినంత త్వరలో చేసెయ్యి' అనేసి కంగారుగా లోపలికివెళ్ళి తలుపు వేసుకున్నాడు

వాసుదేవ్ లోపలికి నడిచాడు గోడవారగా నిలబడ్డ నీరజని చూసి హాస్యమాడాడు "నీరూ, పాపం ముసలాయన్ని మొదటిదెబ్బతోనే హడలకొట్టేసినట్టున్నావు' అది అతని హాస్యపు ధోరణి'

నీరజ భూమిలోకి కుంచించుకుపోయి నిస్తేజంగా అతనివంకే చూస్తూనుంచుంది గోడకి అటువేపున్న రాఘవబాబు చెవులు మూసుకుని ధఢాలున తలుపు తీసుకుని బయటికి వెళ్ళిపోయాడు

*　　　*　　　*

మరుసటిరోజు పొద్దున పదిగంటలు దాటింది రాఘవబాబు వరండాలో కుర్చీలో కూర్చుని దూరంగా రోడ్డుకేసి చూస్తున్నాడు

తలుపుపక్కన గాజులచప్పుడయింది

'బాబాయ్' ఆయన వులిక్కిపడి ఇటు తిరిగిచూశాడు నీరజ తలుపు పక్కన తలదించుకుని అపరాధినిలానిలబడివుంది ఆమెలో నిన్నటి నిర్భయత్వం చొరవ ఇవాళ నామమాత్రంగాకూడా లేవు

'ఏమ్మా, ఏం కావాలి?'

సమాధానంలేదు తలుపుచాటునించి రోదన నాపుకుంటున్న ధ్వని, టపటపమని నీటిబిందువులు భూమ్మీదపడిన శబ్దం వినిపించింది

రాఘవబాబు చలించిపోయాడు హృదయం కరిగి నీరయింది నెమ్మదిగా ఆమెదగ్గర నుంచుని తల నిమురుతూ,

'ఎందుకమ్మా,ఏంజరిగింది?'అన్నాడు ఆయనకంఠం ఏమూలో చిన్నగా వణికింది

ఆమె ఒక్కసారిగా బావురుమని ఆయన హృదయంలో తలదాచుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తోంది ఆయన ప్రేమ పూర్వకమయిన హస్తస్పర్శకి ఆమెలో నిండివున్న బాధ, దుఃఖం పొంగి పొర్లి పోయాయి

కొంతసేపటికి ఆమె ఆయన హృదయంలో తలదాచుకునే వెక్కిళ్ళు ఆపుకుంటూ అంది.

'బాబాయ్.. మీరేమన్నా చెయ్యండి గానీ మమ్మల్ని ఇల్లుఖాళీచెయ్యమని మటుకు అనొద్దు నాకు ఈమాత్రం ఆత్మీయతకూడా దూరంచెయ్యకండి బాబాయ్'

రెండునిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా నడిచి పోయాయి.

'అదికాదు తల్లీ, ఆ సంగతి నాకంటె గూడా నీకే ఎక్కువ క్షేమకరమయింది' ఆయనమాటలు బరువుగా ధ్వనించాయి

'బాబాయ్, మీ బిడ్డ ఈ స్థితిలోవుండి ఇలా ప్రార్థిస్తుంటే మీ రింత కఠినంగా సమాధానం చెప్పేవారేనా ? చెప్పండి' నీరునిండిన కళ్ళతో తలెత్తి ఆయన వంకేచూస్తూ జాలిగా ప్రశ్నించింది నీరజ

సంవత్సరాల తరబడి ఆయనలో నిగూఢముగా నిక్షిప్తమయిన ప్రదేశంలో కానరాని దెబ్బకొట్టింది నీరజ ప్రశ్న ఆయన ఒక్కసారి వులిక్కిపడ్డాడు నిజమే ! తన సరూయే ఈ స్థితిలోవుంటే తనింత నిర్దయగా ప్రవర్తించగలిగే వాడేనా ?

మూసుకున్న ఆయన నేత్రాలనుండి నీళ్ళుజారి ఆమెతలమీద పడ్డాయి 'సరే తల్లీ, నీ ఇష్టమే కానివ్వు.'

ఆయన చెయ్యి ప్రేమగా ఆమె వీపు నిమిరింది

* * *

'వొదినా వొదినా' పెద్దగా కేకలు పెడుతూ మెట్లెక్కి వస్తున్నాడు అందమైన సన్నని పొడుగాటి యువకుడు

గుమ్మంలో కూర్చుని ఏవో కుట్టుకుంటున్న నీరజ తలెత్తి చూసింది ఆకేకలకి ఆమెకళ్లు సంతోషంతో మెరిశాయి 'రా, రాజూ' అంటూ ఆప్యాయంగా ఆహ్వానించింది

'ఏంవొదినా చెప్పా పెట్టకుండా ఇల్లుమారి వొచ్చేశారు ఎడ్రసు తెలియకపోతే ఈ బిడ్డ, తల్లిని ఎలా వెదుక్కుంటూ వస్తాడో చూద్దామనుకున్నావా ఏం' అంటూ చనువుగా ఆమెదగ్గిర నేలమీద కూర్చున్నాడు

'అలా అయినా నువ్వే నెగ్గావుగా రాజూ' చిరునవ్వుతో ఆమెలేచి కుట్టు సామాను లోపలపెట్టి వచ్చింది

వరండాలో కుర్చీలో అర్ధనిమీలిత నేత్రాలతో ఆకాశంవంక చూస్తున్న రాఘవబాబుని చూసి 'ఈయన ఎవరు' అన్నట్టు చేత్తో సంజ్ఞచేశాడు రాజు

'ఆయన బాబాయిగారు రాజూ రా వెడదాం' అంటూ అతన్ని రాఘవబాబు దగ్గరకి తీసుకొచ్చింది

'బాబాయ్ ఇతను మా మరిది, రాజు, బి ఎ చదువుతున్నాడు' అంటూ పరిచయం చేసింది

రాఘవబాబు అతనివంక చూశాడు నిర్మలమయిన మొహంలో నిష్కల్మషమయిన కళ్ళు మెరుస్తున్నాయి మనిషిలో ఉత్సాహం కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తోంది

'నమస్కారమండి' అన్నాడు చేతులు జోడించి

రాఘవబాబు కుర్చీలో సర్దుకు కూర్చుని 'కూర్చోబాబూ' అంటూ కుర్చీ చూపించాడు అతనిలో సంకోచమనేది ఎక్కడా వున్నట్లులేదు చొరవగా మాట్లాడేస్తున్నాడు

'చూశారా బాబాయ్ ఈవిడగారు ఈ పసిబిడ్డని మాతృవిహీనుడిగా చేసి వేద్దామని నాకు తెలియకుండా మకాం మార్చేసింది 'మనకెందుకులే ఇంకా వీడి గొడవ అనుకుందేమో' అయినా నేను విడిచిపెడతా ననుకున్నారేమో' అంటూ పరిహాసపూర్వకంగా నవ్వుతూ ఆమెవంక చూశాడు నీరజ సిగ్గుపడిపోయి తిరిగి నవ్వుతూ,

'బాబాయ్, ఇతన్ని గనుక మీదగ్గరొక గంట కూచోపెట్టకున్నారంటే ఇంక వొదిన అనే పదాన్ని మీరు జన్మలో వినాలనుకోరు రాజూ, బాబాయితో మాట్లాడుతూవుండు, నేనిప్పుడే వస్తా' అంటూ లోనికి వెళ్ళిపోయింది

'రాజూ, నువ్వు అన్నయ్యా వాళ్ళతో వుండకుండా వేరే ఎందుకుంటున్నావు ?' రాఘవబాబు యథాలాపంగా ప్రశ్నించాడు

ఆ ప్రశ్న వినగానే అతని మొహం మలినమయి దీనంగా మారిపోయింది ఏదో చెప్పబోయి, ఈ అపరిచిత వృద్ధునితో తనవిషయాలు చెప్పటం సమంజసమా కాదా అన్న సంకోచంతో ఆగిపోయాడు తిరిగి ఏదో ఉద్రేకంతో చెప్పసాగాడు

'వదిన నన్ను సంవత్సరంక్రితం ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపొమ్మంది బాబాయ్' అంటూండగానే అతని కంఠం గద్గదమైపోయింది రెండుక్షణాలాగి తిరిగి ఉత్సాహంగా చెప్పసాగాడు

'వాసుఅన్నయ్య నాకేదో వరసకి దూరపు బంధువు మాతృ పితృ విహీనుడయిన నన్ను తొమ్మిదిసంవత్సరాలప్పుడు అన్నయ్య తనదగ్గిర తెచ్చిపెట్టుకొన్నాడు సొంతతమ్ముడికంటె ఎక్కువగా ఆదరించి విద్యాబుద్ధులు చెప్పించాడు నాకు పన్నెండు సంవత్సరాలప్పుడు వదిన మా యింటికి వచ్చింది అప్పటికామె నాకంటె నాలుగుసంవత్సరాలు పెద్దది పసితనంలో మాతృవిహీనుడనయిన నాకు వదిన వచ్చినతరువాత

"నా యింట్లో నన్నే అవమాన పరుస్తావా? ఉండు నీకు పాఠం నేర్పుతాను"
"చాలు! ఇప్పుడు నేర్చుకున్నది చాలు"

మాతృప్రేమ ఏమిటో తెల్సింది ఆవిడ నన్ను పసిపిల్లాడిలాగా లాలించి ప్రేమించి పెంచింది ఆవిడని నేనెప్పుడూ వదినగా, ఒకయువతిగా చూడలేదు ఆవిడ ఎప్పుడూ నా మనోపథంలో అత్యుత్తమమయిన మాతృస్థానంలో నా మాతృదేవతగా ప్రత్యక్షమౌతుంది జన్మించిన ఎన్నెండు సంవత్సరాలకి దొరికిన మాతృదేవత వదిన' అతని కళ్ళు నీళ్ళతో నిండి విచిత్రంగా మెరిశాయి మొహంలో ఏదో దివ్యంత్వం భాసించింది చెప్పటం ఆపేశాడు రాఘవబాబు చిత్రంగా ఈ విచిత్రయువకునివంక చూస్తున్నాడు

'బాబాయ్, నాకు టైఫాయిడు వచ్చినప్పుడు వొదిన నెలరోజులు చేసినసేవ ఏ తల్లీ తన బిడ్డకికూడా చెయ్యదు నేను అతిశయోక్తిగా చెపుతున్నాననుకోకండి, ఆ తరువాత ఆ తరువాత' అతను రుద్ధకంఠంతో చెపుతున్నాడు

'ఆ తరువాత వొదిన కేమయిందో, తనప్రేమంతా ఎక్కడ దాచుకుందో నన్ను ఇంట్లోంచి వెళ్ళి హాస్టల్లో వుండమని శాసించింది అన్నయ్యతో మొరపెట్టుకున్నాను అన్నయ్య మాట్లాడక వూరుకున్నాడు బాబాయ్! నాకు ఇప్పటికీ ఒక సంగతి అర్థంగాదు! మృత్యు

ముఖంలోంచి నన్నంత శ్రమపడి రక్షించిన వొదిన అంత నీరసస్థితిలో ఇంట్లోంచి ఎందుకు వెళ్ళకొట్టిందో అర్థంకాదు కానీ కారణమేమిటో కనుక్కోటానికి నేనెప్పుడూ ప్రయత్నించలేదు సరే, అప్పట్నించి మనకి హాస్టల్‌వాసమను కోండి ఆ తరువాతయినా రెండురోజుల కొకసారి వచ్చి వొదినను చూసివెళ్ళే వాడిని ఒకరోజున ఆ మాత్రం రాకపోకలుకూడా బంద్ చెయ్యమని ఆర్డరు వేసింది నే నేం చెప్పానో తెల్సా బాబాయ్, 'కావలిస్తే నీ చేత్తో కాస్త విష మిచ్చి చంపెయ్ అంతేగానీ సమీపంలో వుండి మాతృదేవతని దర్శనం చేసుకోని మూర్ఖుడు ఎవడూ వుండడు ' అని మొండికేశాను దాంతో ఏంచేస్తుంది పాపం గప్‌చుప్‌గా వూరుకుంది' అని రాజు పకపకా నవ్వుతున్నాడు,

రాఘవబాబు క్షణం నవ్వుతూ మరు క్షణం విచారపూరితంగా మారే ఈయువకుని గాథ వింటూ వుండిపోయాడు

నీరజ లోపలినుంచి వచ్చింది ఆమె కళ్ళు తడిగా వుండి గంభీరప్రేమతో చూస్తున్నాయి రాజువంక నీరజనిచూసి రాజు వుత్సాహంతో చెపుతున్నాడు 'బాబాయ్, మా అన్నయ్య ఏమంటాడో తెల్సా నేను నీరజదేవిగారి బిడ్డనట - ముద్దుల పాపాయినట' అంటూ బిగ్గరగా నవ్వాడు

'రాజూ, ఫలహారం చేద్దువుగాని రా అని ఆమె లోపలికి వెళ్ళిపోయింది రాజుకూడా వెనకాలే వెళ్ళిపోయాడు

రాఘవబాబు మనసు రోదించింది వాసుదేవ్, బిడ్డ అన్నపుడు కనపరచిన వ్యంగ్యం ఈ పసిబిడ్డడు వింటే ఏమయి పోతాడు ?

*　　*　　*

సంధ్యాకాశం ఎఱ్ఱరంగు పులుము కుంది పక్షులు గుంపులు గుంపులుగా తమ తమ నివాసాలవైపు ప్రయాణం సాగిస్తున్నాయి దూరంగానున్న చింత చెట్టుమీదగూడిన పక్షులు ఒక్కసారిగా శబ్దంచేస్తూ పైకెగిరాయి రాఘవబాబు సంధ్యాసౌందర్యం తిలకిస్తూ తన్మయు డౌతున్నాడు అప్రయత్నంగా అతని చెవులు పక్కభాగంనుంచి వస్తున్న సంభాషణ నాలకిస్తున్నాయి

'ఏమండీ, రాజు పొద్దున మీరు వెళ్ళగానే వచ్చాడు ఇవాళ కాలేజీకి సెలవట ఇది రక్కంటే గూడా చిక్కిపోయాడండీ '' నీరజకంఠం అత్యుత్సాహంతో చెపుతోంది సంవత్సరాల వియోగానంతరం ముద్దుబిడ్డని వీక్షించిన మాతృదేవి ప్రథమ సందర్శనోత్సాహం ఆమె కంఠంలో పరుగులు తీస్తోంది

'ఓహో, అయితే ఇంకేం? ఇవాళంతా తమరు భూమ్మీదకాకుండా స్వర్గంలోనే తేలిపోయారన్నమాట' సరే ఇంతకీ

దేవిగారికి ఏం కానుకలు సమర్పించు కున్నాడు ప్రసన్నురాలుని చేసుకోటానికి'

సమాధానం లేదు

రాఘవబాబుకి ఆ కంఠాన్ని చేతుల్తో గట్టిగా నొక్కి చంపేయాలన్నంత కోపంతో వూగులాడిపోయాడు వివేకం హెచ్చరించింది 'అది తనకేసంబంధమూ లేని పొరుగువారి సంగతి '

తిరిగి వాసుదేవ్‌కంఠం ధ్వనించింది 'ఏం సమాధానం లేదు అవున్లే పాపం పొద్దున్నుంచి అమృతసమానమైన సరస వాక్కుల్లో మునిగినదానివి నా మాటలు పాపం, కాలకూట విషానికిమల్లే వున్నా యల్లేవుంది ' నవ్వుతున్నాడు

రాఘవబాబులో వివేకం నశించింది వ్యధతోకూడిన మొహం రౌద్రాకారం దాల్చింది పెద్దపెద్ద అంగలు వేసు కుంటూ పక్కభాగం గుమ్మంముందు కొచ్చి గాలికెగిరిన తెరగుండా కన్పిం చిన దృశ్యంచూసి నిశ్శబ్దంగా వెనుతిరిగి వెళ్ళిపోయాడు వాసుదేవ్ బాహు బంధంలో నిస్తేజంగా భర్తవంక చూస్తున్న నీరజ రూపమే ఆయన కళ్ల ముందు కదిలి రాత్రంతా శివరాత్రి జాగారంచేశాడు రాఘవబాబు.

*   *   *

వారంరోజులు గడిచిన తరువాత ఒక వుదయాన వాసుదేవ్ హడావుడిగ ఏవో నాలుగు పొట్లాలు తీసుకొచ్చి రాఘవబాబు కిచ్చియెదురుగా కూర్చున్నాడు అతనిలో ఉత్సాహం. సంతోషం పరవళ్ళు తొక్కు తున్నాయి

'ఇవన్నీ ఏవిటిబాబూ' అన్నాడు రాఘవబాబు

'ఏంలేదు మీరు ఈ తీపితిని మమ్మల్ని ఆశీర్వదించాలి' నమ్రతలో సిగ్గు కలిసినమాటలు మధురంగా వెద జల్లాడు వాసుదేవ్ చిరునవ్వుతో

'విశేష మేమిటో చెప్పావుకావు' కారణమేమిటో వూహించుతూనే అడి గాడు నవ్వుతూ రాఘవబాబు

'ఇంకా విశేష మేమిటని అడుగుతా రేవిటండీ.మాస్టర్ వాసుదేవ్‌వస్తున్నాడు' అంటూ పక్కకిచూసి కొంటెగా నవ్వు తున్నాడు. తలుపునానుకుని నిలబడ్డ నీరజ మొహమంతా సిగ్గు పులుముకుని లోపలికి పరిగెత్తింది

రాఘవబాబు అర్థంచేసుకున్నాడు ఆయన స్నేహపూర్వకంగా నవ్వుతూ వీపుమీద చెయ్యేసి నిమురుతూ వాసుదేవ్ నుద్దేశించి అన్నాడు

నిజంగా చాలా సంతోషమయిన వార్త చెప్పావుబాబూ చాలా సంతోషంగా వుంది సర్వగుణ సంపన్నుడయిన పుత్రుడు కలగాలని దీవిస్తున్నాబాబూ' సంతోషంతో ఆయన గొంతువణికింది

'నీరూ, నీరూ, ఇలారా ఒకసారి' బిగ్గరగా పిలిచాడు వాసుదేవ్ నీరజ

గుమ్మందగ్గర - నిలబడి ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది వాసుదేవ్ వంక

'ఇలారా బాబాయిగారికి నమస్కారం చేయి' అంటూ ఆదేశించాడు భార్యని

నీరజ రాఘవబాబు పాదాలనంటి నమస్కరించింది, ఆమె తలమీద చెయ్యివేసి అస్పష్టంగా ఏదో దీవించాడు

'వుండమ్మా వుండు, ఇప్పుడేవస్తా' అంటూ లోనికి వెళ్ళిపోయాడు తడ బాటుతో తిరిగి బయటికివచ్చి చేతిలో నున్న బంగారపు గొలుసు ఆమె చేతిలో పెడుతూ,

'అమ్మా! నా సంతోషంకోసం ఇది తీసుకోమ్మా, కాదనకు' అని ఆమెచేతిలో గొలుసు వుంచి గుప్పెడు మూశాడు

తడబాటుగా, గంభీరంగా, సంతో షంగా వణుకుగా, విచిత్ర రీతుల మారు తున్న రాఘవబాబునిచూసి దంపతులు నిర్ఘాంతపోయారు నీరజ వాసుదేవ్ నెమ్మదిగా లోపలికి వెళ్ళిపోయారు

పూర్ణగర్భిణియైన తన సరు భారంగా అడుగులు వేస్తూ ముందుకు కదిలి పోతున్న దృశ్యం అస్పష్టంగా దూర మయిపోయింది రాఘవబాబు మనో నేత్రంలో

* * *

ఎండలో తీక్షణత తగ్గి చల్లగాలి ఆరంభించింది రాఘవబాబు మొక్కలకి కుదుళ్ళు కట్టి, ఎండిన కొమ్మలు తుంపు తున్నాడు గేటు తెరుచుకుని సన్నని నల్లని యువకుడు లోనికొచ్చాడు

'వాసుదేవ్‌గారుండేది ఇక్కడే గదండీ' రాఘవబాబుని చూసి అడిగాడు

'అవున్నాయనా, అదో, ఆ భాగంలో' అంటూ తర్జనితో నిర్దేశించి తనపనిలో నిమగ్నుడయ్యాడు

అతను వరండాలో నిలబడి 'అక్కా గారూ' అని పిలిచాడు నీరజ బయటి కొచ్చింది ఆమెమొహం సంతోషంతో విప్పారింది

'నువ్వా రామూ, రా ఇలా కూర్చో' కుర్చీతెచ్చి బయిటవేసింది అతను కూర్చోకుండానే పేంటు జేబుల్లోంచి రెండు ఏపిల్‌పళ్ళు తీసి కుర్చీ మీద వుంచాడు

'కులాసాగా వున్నావా రామూ, రావటమే మానేశావు' ఆమె ఆప్యా యంగా అడిగింది

అతను సమాధానం చెప్పకుండా చిరునవ్వు నవ్వాడు రెండు నిమిషాలాగి అన్నాడు 'రాజుకనబడితే మీ అడ్రసు తెల్సుకొని ఇవాళ వచ్చాను'

'ఇంకా ఎన్ని రోజులు స్వహస్త పాకం రామూ? వుద్యోగం దొరికి సంవత్సరం దాటిపోతున్నా కాలయాపన చేస్తున్నావుగానీ—'

ఆమె మాటల్ని మధ్యలోనే త్రుంచేసి 'నువ్వెప్పుతూ అలాగే అంటావు అక్కా,

సరేలే వెళ్ళివస్తా' అంటూ ఆమెకి నమస్కరించి వెళ్ళిపోయాడు

ఆమె గేటుదాకా వెళ్ళి అతను వెళ్ళిన వైపే చూస్తోంది

'ఎవరమ్మా నీరజా ఆ అబ్బాయి?' రాఘవబాబు అడిగాడు ఆమె గేటు దగ్గర్నుంచి లోపలకి నడచి వరండా గట్టుమీద కూర్చుంది

'రాము, బాబాయ్' అంది

'నీకు తమ్ముడున్నట్టు ఎప్పుడూ చెప్ప లేదేం తల్లీ? వుండకుండా వెళ్ళి పోయాడేం?' రాఘవబాబు కడిగిన చేతులు తుడుచుకుంటూ కుర్చీలో కూర్చున్నాడు

'నాకు అంత అదృష్టంలేదు బాబాయ్. నాకు నా అన్నవాళ్ళుగాని తోడబుట్టిన వాళ్ళుగానీ ఎవరూలేరు '

'ఓహో, అయితే వరస తమ్ముడన్న మాట ఎవరయితేనేం తల్లీ, ప్రేమ, ఆప్యాయత వుండాలిగానీ' కుర్చీ వెనక్కి చేరగిలబడుతూ అన్నాడు రాఘవబాబు

'అది కూడా కాదు బాబాయ్ ఇది వరకు మేమున్నచోట పక్కయింట్లో వుండేవాడు చిన్నప్పుడే తలితండ్రులు పోయారట ఒక అక్కగారు వుండే దట ఇతన్ని ఎంతో ప్రేమగా చూసే దట ఆవిడని వదలి రాము ఒక్క క్షణం గూడా వుండలేకపోయేవాడట అక్కగారు రాముని తనతోపాటు అత్త వారింటికి తీసుకువెళ్ళిందట ఇతను ఆమెతో రావటం భర్తకి ఇష్టంవుండేది గాదట అయినప్పటికీ తమ్ముడిన్ని ప్రాణం లాగా చూసుకుంటూ ఎలాగో అతనికి ఇంటర్‌వరకు చదువు చెప్పించింది ఆఖరికి ఒకరోజున భార్యా భర్తల పోట్లాటలో అతను వుద్రేకంతో ఆమెని మెట్లమీదనించి తోశాడట నిండు గర్భిణిగావున్న ఆమె దొర్లి క్రిందపడి చనిపోయిందట ఆ తరువాత బావగారు రాముని ఇంట్లోంచి పంపించేశాడుట ఇతను బట్టలదుకాణాల్లోను, ఇంకెక్కడో పద్దులురాసి, ప్రైవేట్లు చెప్పుకుని ఎలాగో బి ఎ లో చేరాడు అప్పుడే మేమున్న ఇంటి పక్కన ఒక చిన్న గదిలో వుండే వాడు అంతవరకు అతను నాకు తెలి యదు సంవత్సరంన్నర క్రితం ఒకరోజు పొద్దుట పన్నెండు గంటలప్పుడు మా యింటికి వచ్చాడు మాసి చినిగిన దుస్తులు, అవమానం, నీరసం, అశక్తత మొహంలో తాండవమాడుతున్నాయి లోపలికివచ్చి 'అక్కగారూ, నేను ఈ పక్కగదిలో వుంటున్నాను మీరయినా ఒక్క పదిహేను రూపాయలిస్తే నా చదువుపూర్తిచేసిన వారవుతారు, లేకపోతే నా ఖర్మ ఇంతే అనుకుంటాను' అంటూ నిరాశగా దాదాపు ఏడుపు స్వరంలో అడిగి క్రింద కూలబడ్డాడు

'బాబాయ్! నిజంగా నే నా క్షణంలో ఎంత ఆశ్చర్యపడ్డానో చెప్పలేను నేనా

వ్యక్తిని అంతక్రితం ఎప్పుడూ చూసిన జ్ఞాపకంలేదు అంత చొరవగా తన పరీక్ష ఫీజుకి తక్కువయిన డబ్బు నన్ను ఇమ్మనమని అడుగుతున్న ఆకుర్రాడితో ఏం చెప్పాలో అర్థంకాలేదు

'తిరిగి ఆతనే అన్నాడు 'మీ డబ్బుని గురించి భయపడక్కర్లేదక్కయ్యా ఈ నెలాఖరుకి మీ కిచ్చేస్తాను ఇద యినా మా అక్కవుంటే మిమ్మల్నడిగే అవసరం వచ్చేదికాదు ఎందర్నడిగా పదిహేను రూపాయిలు దొరికాయికాదు ' అని తనలో తనే కుమిలిపోతూ ఏడవ సాగాడు నేను మాట్లాడకుండా పది హేను రూపాయలు తీసుకొచ్చి అతని కిచ్చాను అతను ఆశ్చర్యంతో కృత జ్ఞతతో చూస్తూ, 'ఒక అక్క పోయినా ఇంకో అక్క దొరికింది మీ డబ్బు నెలాఖరుకి ఇచ్చేస్తా అక్కయ్యా' అంటూ సంతోషంగా వెళ్ళిపోయాడు అన్నట్టు గానే పదిరోజుల తరువాత డబ్బు తీసు కొచ్చి ఇచ్చేశాడు నాకెందుకో తీసుకో బుద్ధిపుట్టలేదు తిరిగి ఇచ్చేస్తూ, 'డబ్బు ఇవ్వక్కర్లేదు తమ్ముడూ! నాకు తమ్ముడు లేని లోటు తీర్చు వీలున్నప్పుడు వొస్తూవుండ'మన్నాను

'అంత తేలిగ్గా వొదిలిపెడతాననుకు న్నారా అక్కయ్యా! చూడండి, విసుగు పుట్టి మీరే ఇంక రామాకు తమ్ముడూ! అంటారు' అంటూ డబ్బు వదలిపెట్టి వెళ్ళిపోయాడు,

నీరజ చెప్పటం ఒక్క క్షణం ఆపింది రాఘవబాబు ఆమెవైపు చూస్తున్నాడు ఆమె చిన్నగా నవ్వి తిరిగి చెప్పసాగింది దృష్టి శూన్యంవైపు చూస్తున్నట్లుంది

'రామూ చాలా విచిత్రమయిన వ్యక్తి బాబాయ్ రాజు ఎంత ఉత్సాహవంతుడో రామూ అంత గంభీరుడు వొచ్చినప్పుడు ఐదు నిముషాలకంటే ఎక్కువ ఎప్పుడూ వుండడు వొచ్చే ప్రతిసారీ ఏవో పండ్లో పూలో తీసుకొస్తాడు వారించినా వినడు 'నా సోదరికోసంతెచ్చే చిన్నకానుకలు ఇవి' అంటాడు ఒకసారి మీరు అంటాడు మరొకసారి నువ్వు అంటాడు పరిహాసంగాగూడా ఎప్పుడూ మాట్లా డడు అతనిచూపులెప్పుడూ ఆప్యా యంగా కృతజ్ఞతగా చూస్తూవుంటాయి ఒకసారి ఏమన్నాడో తెల్సా బాబాయ్, 'నేను చచ్చిపోయినా నన్ను ప్రేమిస్తున్న ఒక సోదరి వుందని నాకు చాలా సంతో షంగా వుంది అక్కా!' అన్నాడు తన చనిపోయిన సోదరిని నాలో వూహించు కుంటా డనుకుంటాను రామూ బి ఎ అయినతరువాత ఏదో కంపెనీలో వుద్యోగం చేస్తున్నాడు వారానికో, పది హేను రోజులకో ఓసారి వస్తాడు ఆ రావటంకూడా ఈయనకి ఇష్టంవుండదు '

అప్రయత్నంగా వెలువడ్డ ఆఖరి

"చూడండి మొన్న మీరు జీవిత భీమామీద నమ్మకం లేదన్నారు. ఇవ్వాళ కొంచెం ఆలోచించండి. మీకు ప్రాయంతోపాటు జ్ఞానంకూడా పెరిగి ఉంటుంది. అందుకనే..."

వాక్యం తరువాత ఆమె అప్రతిభురాలై పోయింది. గబగబా లేచి లోపలికి వెళ్ళి పోయింది.

రాఘవబాబు ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నాడు. తన బాధని మాటమాత్రం బైటకి చెప్పుకోని గంభీరురాలు. ఏదో పరధ్యాన్నంలో జారిన మాటలకి సిగ్గుపడి పోయింది.

ప్రపంచంలో వ్యక్తులు విచిత్ర తరహాలు. తమబాధలు గాధలు బైటకుచెప్పుకోలేని గంభీరులు. ఎదుటివారు పక్కాగా ఆలకించినా సహించగలరుగానీ, అప్రయత్నంగా నయినా తమనోట ఒక్కవాక్యం వెలువడ్డా సిగ్గుతో ఇద్దైపోతారు.

ఆ తరువాత వారంరోజుల వరకు నీరజ రాఘవబాబుని తలెత్తి చూడలేక పోయింది.

* * *

అటుపైన ఆరునెల్లు గడిచిపోయిన తరువాత ఒకరోజున సాయంసంధ్య తిలకిస్తూ రాఘవబాబు తనలో తనే ఇలా అనుకున్నాడు.

'ఓహ్ ! నేనే ఏదో పొరబడ్డాను. ఇద్దరిమధ్యా ఏదో పెద్ద అగాధం వుందను

కుని అపోహపడ్డాను ఇద్దరూ చిలకా గోరింకల్లాగా వున్నారు '

రాఘవబాబు అభిప్రాయాన్ని నమ్మక చేస్తూ ఆ మరుసటిరోజు సాయంత్రం విచిత్రమయిన సంఘటన జరిగింది

ఆ సాయంత్రం కాఫీ ఫలహారాలయిన తరువాత నీరజ, వాసుదేవ్ సంభాషణలో ఎడ్డారు మధ్యలో నీరజ వినయంగా అడిగింది

'ఏమండీ, రాజు విషయం ఒకరవ్వ తెల్సుకోండి ఎందుకనో వచ్చి నెలరోజు లయింది ఎప్పుడూ ఇన్ని రోజులు రాకుండా వుండలేదు '

'ఏం, పాపం విరహంతో చస్తున్నావా' దిగులు పెట్టుకున్నావా' ఒక్కసారిగా కోపోద్రిక్తుడై కరినంగా అరిచాడు

'కాదండీ ! ఏం సుస్తీ చేసిందోనని ' ఆమె గొంతులో బిడ్డసుఖాన్ని శంకిస్తున్న మాతృదేవి గొంతు పెరపెర ధ్వనిస్తోంది.

వాసుదేవ్ కంఠం తారస్థాయి నందు కుంది

'ఎప్పుడూ రాజు, రాజు ఇదెజపం ఎదురుకుండా మొగుడన్నవాడు చచ్చా డన్న జ్ఞానం వుందా ? నువ్వుగూడా వాడి తోనే పో" ఉద్రేకంగా మొరటుగా, అసహ్యంగా అరుస్తున్నాడు

గుమ్మం తెర అవతల ఎవరో కదిలి వెడుతున్న నీడపడింది నీరజ తడబడుతూ గుమ్మంలోకి వెళ్ళింది మసకచీకటిలో గేటుదాటుతున్న ఆకారం అస్పష్టంగా కని పించింది ఆమె గుండెలు అమితవేగంతో కొట్టుకుంటున్నాయి ముందుకొచ్చి రాఘవబాబునిచూసి వణుకుతూ 'బాబాయ్ ఆ వెళ్ళింది' అంది

ఆయన కళ్ళుమూసుకొని నిర్లిప్తంగ సమాధానం చెప్పాడు. 'అవునమ్మా రాజు వెళ్ళిపోయాడు '

ఆమె వెలవెలపోయినమొహంతో అటే చూస్తూ విరుచుకు పడిపోయింది అటుపైని రాజుని ఎవరూ ఎప్పుడు ఆ వూళ్ళో చూడలేదు

*　　*　　*

ఆమె తరచుగా వున్నదున్నట్లే పడి పోతూవుండేది మనిషి నీరసించి కృశించి పోయింది డాక్టర్లు హిస్టీరియా అన్నారు ఇంకేదో అన్నారు మందులు వాడారు అయినా ఆమె హృదయం ఘోషిస్తున్నదానికి ఎవరూ జవాబు చెప్పలేక పోయారు

వాసుదేవ్ నిద్రాహారాలు మాని ఆమె దగ్గరే గడిపాడు అతని ఏడుపుని కూడా ఆమె లెక్కచెయ్యలేకపోయింది ఒకి నిశిరాత్రి తన చిహ్నమయిన శిశువుని వొదిలి ప్రపంచబంధాలని తెంచుకుని స్వేచ్ఛాప్రపంచంలోకి ఎగిరిపోయింది

*　　*　　*

శారద చదువుతున్న పుస్తకంలోని

రాత అక్కడితో ఆగిపోయింది. మనస్సంతా ఏదో ఆవేదన అలుముకోగా బిగిలిన పేజీలు కూడా తిరగేసింది. ఆ తరువాత అక్కడక్కడ కొన్ని అసంపూర్తి విషాదగేయాలున్నాయి. చివరి పేజీలలో వాసుదేవ్‌ని గురించి రాసివుంది. వ్రాతంతా అస్పష్టంగా, అశాంతితో రాసినట్లు అవక్రమంగా రాసివుంది.

*　　*　　*

రోజులపసిగుడ్డుని గుండెలకి హత్తుకుని రిక్షాదిగి లోపలికి వచ్చాడు వాసుదేవ్. వాసుదేవ్ గుర్తించలేకుండా అయిపోయాడు. విచారంతో లోతుకు పోయిన కళ్ళు, రేగినతల, పెరిగినగడ్డం, మాసి నలిగిన బట్టలు, చూడటానికి భయంకరంగా వున్నాడు.

కుర్చీలో పడుకున్న రాఘవబాబుకి వాసుదేవ్‌ని చూడంగానే ఎక్కడలేని అసహ్యం ముంచుకొచ్చింది. హంతకుని చూసినట్టుగా అసహ్యంగా, నిర్లక్ష్యంగా

ఒకసారి చూసి, తిరిగి కళ్ళుమూసు కున్నాడు. వాసుదేవ్ తనముందు నుంచు న్నట్టు అలికిడి తెలుస్తూనే వుంది. అయినా ఆయన కన్నులు విప్పలేదు. అతను జాలిగా పిలిచాడు.

'రాఘవబాబూ'

'ఊ' కళ్ళుమూసుకునే అన్నాడు.

'నన్ను అసహ్యించుకుంటున్నారా రాఘవబాబూ' జాలిగా మాట్లాడు తున్నాడు వాసుదేవ్.

సమాధానంలేదు.

హఠాత్తుగా అతను, రాఘవబాబు వాళ్ళో పసిబిడ్డని పడుకోబెట్టి ఆయన కాళ్ళమీదపడివెక్కి-వెక్కి-ఏడుస్తున్నాడు.

'నన్ను క్షమించండి బాబా. క్షమించండి. పాపిని! నీరూని దక్కిం చుకో లేకపోయాను. ఈ పసిగుడ్డునయినా చూడండి బాబాయ్. ఈ పసికందుని మీ కివ్వమని నీరజ ఆఖరికోరిక. కాదన కండి బాబాయ్. ఆమె మిమ్మల్నెంతగా ప్రేమించి గౌరవించిందో మీకు తెలియదు రాఘవబాబూ' అతను తడబడుతూ, ఏడుపులో మాటలు మింగేస్తూ రాఘవ బాబు పాదాల్ని వూపేస్తూ రోదిస్తున్నాడు.

రాఘవబాబు చలించిపోయాడు. కళ్ళుతెరిచి పసిగుడ్డువంక చూశాడు. అమాయకమైన చూపుల్తో చేతుల్ని కొట్టు కుంటూ, చిరునవ్వు వొలకపోస్తోంది. రాఘవబాబు మనసు క్షణం విసుక్కుంది. 'ఏమిటీబంధం తనకి'. తిరిగి ఆయన మనసు జాలితో ఆర్ద్రమైపోయింది ఆయన కళ్ళముందు తను గొలుసు బహూకరించిన నాటి నీరజ ప్రత్యక్ష మయింది. మరుక్షణంలో సరుగా మారి పోతోంది. ఏమిటి తనకీ ఆమెకీ సంబంధం? బంధుత్వంలేదు, అమిత మయిన ఆత్మీయతలేదు, ఏవిధమయిన బంధంలేదు. కొన్ని నెలల పరిచయం తనింట్లో వారున్నారు. ఒక్కసారి ఆమె తనబాధ్యత వహించినట్లు ఆప్యాయంగా భోజనం పెట్టింది-కాని ఒక్క విషయం మటుకు నిజం. తనకా క్షణంలో తన బరువు బాధ్యతలన్నీ ఆమెమీదవేసి శేష జీవితం నిశ్చింతగా గడపాలన్న వూహ కలిగింది. అదిగూడా క్షణమాత్రమే మరుక్షణం గాజుమేడలాగా పగిలి పోయింది. ఆమె ఆప్యాయంగా వడ్డించిన భోజనం కూడా తను పూర్తిగా తినలేక పోయాడు.

ఆమె ఏనాడూ తన మనసువిప్పి సుఖ దుఃఖాలు తనతో చెప్పుకోలేదు. పెద్ద వాడుగా, పితృస్థానంలో ఉన్నవానినిగా వూహించి తన్ను ఏ సలహాలూ కోరలేదు అయినా ఆమెని చూసిన ప్రథమంలోనే ఏమూలో అరనిజ్వాలగా తనలో వెలుగు తున్నమంట చల్లబడింది. తనసరుని ఆమెలో చూసుకున్నాడా? ఏమో! అది తనకే పూర్తిగా తెలియనివిషయం.

అయినా ఆమెకి తన మీదెందుకంత నమ్మకం? పసిబిడ్డ సంరక్షణభారం తన్ను వహించమనడంలో అర్ధం? భర్తమీద అవిశ్వాసమా? తనమీద గౌరవమా? నమ్మకమా? ప్రేమా?

ఆమె చివరిక్షణాల్లో హాస్పటలుకి వెళ్ళటానికి రిక్షాలో కూర్చున్నప్పుడు నమస్కారంచేసి ఏమంది? 'ముందు భారం మరేవహించాలి బాబాయ్' అంది. అంటే దాని అర్ధం ఇదేనా? తనమృత్యువుని ముందే వూహించిందా? అంతా అగమ్యగోచరం! తనకీ ఆమెకీ ఏదో బంధం వున్నట్లు కనిపించకపోయినా వున్నట్లే అనిపిస్తోందే? ఏమిటీ విచిత్రం?

ఇహలోకంలో సంబంధంలేని దానిలాగా పసిపాప పెద్దగా ఏడుస్తోంది. రాఘవబాబు ఆలోచనల్లోంచి బయట పడ్డాడు. పసిపాపని చూడంగానే తిరిగి ఏదో ప్రేమ, మమత తన హృదయాన్ని పెనవేస్తోంది. దైవవిచిత్రం! అంతటి విషాదంలో కూడా ఆయన కెందుకో సన్నగా నవ్వొచ్చింది.

వాసుదేవ్ ఇంకా రోదిస్తూనేవున్నాడు. రాఘవబాబు ఒక్కసారిగా జాలితో కదిలిపోయాడు. నిన్నటిదాకా అంత గంభీరంగావున్న పురుషుడు ఒక్క స్త్రీ మరణంతో ఇవాళ సర్వస్వం కోలుపోయిన వాడికి మల్లే ఎంత జాలిగా ఏడుస్తున్నాడు. ఒక్క స్త్రీ మరణం ఈ పసిబిడ్డకి, పురుష హృదయానికి తీరనిలోటు కలిగించిందా? ఇదేనా బాంధవ్యం? జీవితం తరచిన కొలదీ అడుగడుక్కీ అనేక చిత్ర విచిత్రాలు ఎదురౌతాయి. ఒకొక్క విచిత్రానికి ఒకొక్కపేరు. జాలి, ప్రేమ, హృదయం మనసు, మమత అన్నీ అవే.

రాఘవబాబు ఏదో స్థిరనిశ్చయుడయినట్లు పసిపాపని చేతిలోకి తీసుకునినుంచున్నాడు. ఆయన మనసు ఒక్కసారిగా హాయిగా చల్లగా ప్రశాంతంగా వున్నట్లనిపించింది. పనిమనిషికి పసిపాపని ఇచ్చి వాసుదేవ్‌ని తీసుకొని లోపలికి నడిచాడు.

* * *

రాఘవబాబుఒడిలో తలపెట్టి ఏడుస్తున్నాడు వాసుదేవ్. ఏదో దూరలోకాల్లోకి చూస్తున్న చూపులు – చెప్పుకుపోతున్నాడు.

'నీరూ వాళ్ళది మా గ్రామమే రాఘవబాబూ. ఆమె తల్లిమీద ఏవేవో చాలా దుష్ప్రచారాలు వాడుకలో వుండేవి. బంధువులందరూ వెలివేశారు. నీరజని చూడగానే నా భార్యగా ఉండదగినది ఆమే అనిపించింది. ఆమెని హృదయపూర్వకంగా ప్రేమించాను. నా అనేవారు లేని నేను, వెలివేయబడిన ఆమెని వివాహబంధంతో నాదాన్ని చేసుకున్నాను. ఆ తరువాత సంవత్సరానికి ఆమె తల్లి చనిపోయింది. నీరూ హృదయం అమృత భాండం రాఘవ

బాబూ! ఆమెని ఎంతగా ప్రేమించానో నా కొక్కడికే తెలుసు. నా కలలు ఫలించ బోయే సమయంలో ఆమె నన్ను ఏకాకినిచేసి వెళ్ళిపోయింది' అతను ఏడుస్తున్నాడు.

శాంతంగా వింటున్న రాఘవబాబు ఒక్కసారి ఉద్రేకంతో చలించిపోయి 'కానీ నువ్వామెని మానసికంగా చిత్రవధ చేశావు వాసుదేవ్' ఉద్వేగాన్ని అణుచుకుంటూ కఠినంగా అన్నాడు.

'లేదు రాఘవబాబూ! మీకు తెలియదు నేనామెని ఎంతగా ప్రేమించానో! ఆమె ప్రేమంతా నా ఒక్కని కోసమే అవ్వాలి. అందులో ఎవరు పాలుపంచుకున్నా నే సహించలేను. ఆమె ఎవర్ని ప్రేమగా చూసినా నే భరించలేను రాఘవబాబూ; అది ఎటువంటి ప్రేమయినాసరే. ఆమె నా ఒక్కడిదే. ఆమెని ప్రేమ పూర్వకంగా శాసించగల మరెవ్వరిని చూసినా నేను ఈర్ష్యతో చచ్చిపోతాను బాబాయ్; నేను భరించలేను' అతను తల ఊపుతూ కళ్ళు మూసుకుని రోదిస్తున్నాడు.

'నువ్వు స్త్రీ హృదయాన్ని అర్థం చేసుకోలేకపోయావు వాసుదేవ్. ఆమెని నీ అవివేకంతో దూరంచేసుకున్నావు. ఆమె తన స్త్రీ సహజమయిన మాతృ ప్రేమని రాజు మీద చూపించటం నువ్వు ఓర్వలేకపోయావు. ఆమె ప్రేమని పరిధిలో బంధించాలనుకున్నావు. దాని సహజతనునాశనం చెయ్యాలనుకున్నావు ఆ పని చెయ్యలేక ఆమెని మానసికంగా హింసించావు. చిత్రవధ చేశావు. స్త్రీకి అంతకంటె తగలగల ఆఘాతం వేరే వుండదు వాసుదేవ్! ఆమె అభిమానాన్ని చంపుకుని రాజును ఇంట్లోంచి పంపించేసింది. అయినా నువ్వతని రాకపోకలు కూడా సహించలేకపోయావు...నువ్వు వాళ్ళకంటకట్టిన అవమానాన్ని రాజు వింటంతో ఆమె గుండె బ్రద్దలయింది నువ్వామె ప్రేమని అర్థంచేసుకోలేకపోయావు. రాజు ఒకసారి నాతో ఏమన్నాడో తెలుసా వాసుదేవ్ 'జన్మించిన పన్నెండు సంవత్సరాలకి దొరికిన మాతృదేవత వొదిన' అన్నాడు. నువ్వాపసిహృదయాన్ని గాయపరిచావు. నీ అసూయాగ్ని చేత అడుగడుగునా ఆమెని కాల్చిచంపావు వాసుదేవ్ నువ్వు హంతకుడివి.'

రాఘవబాబు బిగ్గరగా అరుస్తు మొహం చేతులతో కప్పుకున్నాడు.

'లేదు రాఘవబాబూ, లేదు. ఆమె నన్ను రెచ్చకొట్టింది. నీకు తెలియదు బాబాయ్ ఆమె తనప్రేమలో ఆఖరికి తనబిడ్డకయినా భాగమివ్వటం నే భరించలేనని ఆమెకి తెల్సుబాబాయ్. అయినా ఆమె వాళ్ళనెందుకు ఆదరించాలి? అది పితృ ప్రేమగానీ, మాతృప్రేమగానీ, భ్రాతృ

ప్రేమగానీ నే సహించలేనని తెల్సి ఆమె ఎందుకలా చేసింది బాబాయ్?'

అతను కిందపడి దొర్లుతూ వెక్కిళ్ళు పెడుతున్నాడు.

రాఘవబాబు విచిత్రంగా అతని వంక చూశాడు. ఎంత పిరికివాడు! తన తప్పు తెలిసికూడా ఒప్పుకోలేని భయస్తుడు. చేసిన అపరాధానికంటె అది అపరాధమని తెల్సినప్పుడు ఆ బరువు వహించలేనంత పెరిగిపోయి అణగద్రొక్కేస్తోంది

'లేదు వాసుదేవ్. నువ్వు జీవితాన్ని అర్థంచేసుకోలేకపోయావు. అతికి పోయి అసలుకి మోసం తెచ్చుకున్నావు. మానవ సహజమైన ప్రేమ వివిధరూపాల్లో ప్రవహించి సార్థకత చెందినప్పుడే దానికి పరిపూర్ణత. దానిని బంధించటానికి ప్రయత్నించటం అవివేకం. నీ తల్లి నిన్నెంతగా లాలించి ప్రేమించకపోతే నువ్వింత వాడివయ్యావు! ఆ మాతృప్రేమనే నీ భార్య ఒక అనాథబాలునిమీద చూపితే ఎందుకు సహించలేవు? ఒక నిస్సహాయునికి ఆమె సోదరిప్రేమ పంచిఇస్తే నువ్వు ఎందుకు భరించలేవు? తండ్రిగా భావించిన ఒకవృద్ధునిమీది ప్రేమని నువ్వు గౌరవించ లేకపోయావు. నువ్వు వట్టి స్వార్థపరుడివి. అందుకే ఆమె నీకు పసిబిడ్డనికూడా వొప్పగించలేక పోయింది! నువ్వామెకి భౌతికంగా సర్వసౌఖ్యాలు సమకూర్చావు. మానసికంగా మాడ్చి చంపావు. మనిషికి కావల్సింది సుఖసౌఖ్యాలొక్కటేకాదు వాసుదేవ్! మానసికోన్నతి పొందినప్పుడే మనిషికి శాంతి

గంభీరంగా నిమీలిత నేత్రాలతో చెపుతూన్న రాఘవబాబుని ఆశ్చర్యంగా చూస్తూండి పోయాడు వాసుదేవ్.

* * *

'అక్కగారూ' అనుకుంటూ లోపలికి వచ్చాడు రాము. బయట తలుపుకి తాళం చూసి రాఘవబాబు దగ్గరకొచ్చాడు 'ఏమండీ! ఈభాగంలో వాళ్ళేమయ్యారు? ఆమె కులాసాగా వున్నదా?' అని అడిగాడు ఎన్నిసార్లు చూసినా అతనికింత వరకు రాఘవబాబుతో పరిచయంలేదు

రాఘవబాబు నెమ్మదిగా చెప్పాడు 'లేరు బాబూ. ఆమె ఆడశిశువును ప్రసవించి చనిపోయింది. అతను ఒకరాత్రి పూట చెప్పకుండా ఎటోవెళ్ళిపోయాడు ఆ పసిపాప నా దగ్గరే వుంది బాబూ'

రాము విద్యుద్ఘాతం తిన్నవానిమల్లె రెండు నిముషాలు మ్రాన్పడిపోయాడు తేరుకుని ఎవరినో ధ్యానిస్తున్నట్లు కళ్ళు మూసుకుని ఒక్కక్షణం నిలబడ్డాడు కళ్ళవెంబడి రెండశ్రుబిందువులు రాలాయి.

తనుతెచ్చిన రెండు కమలాపళ్లు రాఘవబాబు ముందుంచాడు, 'అక్క మీ గురించి చెప్పింది రాఘవబాబూ. నేను చాలా దౌర్భాగ్యుణ్ణి. ఏ ఒక్క సోదరినీ

దక్కించుకోలేకపోయాను. ఇంకొక సోదరి ఎక్కడన్నా దొరుకుతుందేమో తిరిగి ప్రయత్నించాలి.' అతను విషాదంగా నవ్వి వెళ్ళిపోయాడు.

'నీరజ చెప్పినట్లు ఇతను చాలా విచిత్రమయిన వాడు' అనుకున్నాడు రాఘవబాబు.

*　　*　　*

అంతటితో ఆ పుస్తకంలో రాసిన పేజీలు ఆఖరయిపోయాయి. శారద బరువుగా పుస్తకం మూసి లేచింది.

'తాతయ్యా! ఈ పుస్తకంలోని పసిబిడ్డని నేనేకదూ?' పుస్తకం రాఘవబాబు ఒడిలోవుంచి అడిగింది.

ఆయన ఒక్కక్షణం శారదవంక చూశాడు. తిరిగి పుస్తకాన్ని పరీక్షగా చూసి 'చదివావాతల్లీ' అన్నాడు.

'ఊఁ'

'అవునమ్మా, వాసుదేవ్ నీ తండ్రి. నీరజ మీ అమ్మ. నేను ఇవాళ నీకా సంగతులన్నీ చెబుదామనుకున్నాను. నా కా భారాన్ని తప్పించావు' ఆయన కళ్లు మూసుకుని చిన్నగా నవ్వుతూ అన్నాడు.

కొద్దిసేపు నిశ్శబ్దం తాండవించింది.

అయితే తరువాత 'ఆయన' సంగతేమీ తెలియలేదా తాతయ్యా' ఆమెకి ఎందుకనో 'ఆయన' బదులుగా 'నాన్న' పదం వాడాలనిపించలేదు

రాఘవబాబుకి అర్థమయింది ఆమె ఎవర్ని గురించి అడుగుతుందో. 'ఎవరు? వాసుదేవ్ సంగతామ్మా! అదే నేనిందాక చెప్పబోయాను తల్లీ? ఇందాక నే వుత్తరం వచ్చింది. వాసుదేవ్ రేపు వస్తున్నాట్టమ్మా! పదహారు సంవత్సరాల తరువాత అతనికబురు నాకివాళే తెలిసింది తల్లీ!'

శారద నిశ్శబ్దంగా లోనికి వెళ్ళిపోయింది.

*　　*　　*

'ఆ అర్ధరాత్రి పారిపోయిన తరువాత ఎన్నిచోట్ల తిరిగానో నాకే తెలియదు రాఘవబాబూ. చివరికి రంగూన్ చేరుకున్నాను. చేతిలో మిగిలిన డబ్బుతో వ్యాపారం మొదలు పెట్టాను. భగవంతుడి దయవలన వ్యాపారం అభివృద్ధిలోకి వచ్చింది. ఎప్పటికప్పుడు మీకు నా ఉనికి తెలియజేస్తూ వివరాలు రాయాలనిపించేది. కానీ అంత పిరికిగా పారిపోయిన నన్ను గురించి మీరెలా భావిస్తున్నారో అని సిగ్గుపడిపోయే వాడిని. కొన్ని సంవత్సరాలు ఒక మిత్రునిద్వారా మీ క్షేమ సమాచారాలు తెలుస్తూనే వున్నాయి. ఆ తరువాత అవికూడా తెలియక పోయాయి. నాకు రావటానికి ఇప్పటికి వీలయింది రాఘవబాబూ'.

వాసుదేవ్‌లో ఏదో పెద్ద మార్పు వస్తుందనుకున్న రాఘవబాబుకి నిరాశే

కలిగింది. విరాగిలా ప్రశాంతంగా ఉన్న ఒక నిరాడంబరపురుషుడుగా వూహించాడు తను తిరిగి పదహారు సంవత్సరాల తరువాత కలుసుకోబోతున్న వాసుదేవ్‌ని. సిరిసంపదలకి ఆలవాలమయిన వేష భూషణాదులతో, వయసుతెచ్చిన మార్పు తప్ప వేరే ఏమీ గమనించలేక పోయాడు రాఘవబాబు అతనిలో ప్రత్యక్షంగా.

శారదలో అతన్ని చూడగానే ఒక్క క్షణం అలజడి కలిగిన మాట నిజమే. కానీ ఆతరువాతకూడా ఆమెలో తన తండ్రిపట్ల వుండవలసిన పితృభావంకానీ, గౌరవ ప్రేమలుగానీ కలగనట్లే అనిపించింది. రక్తసంబంధం ఏ మూలో అణుమాత్రంగా మొలకెత్తించిన పితృభావంకూడా పైకి ఎదగలేక పోయింది. ఆ రోజంతా ఆమె నిర్లిప్తంగా వుండిపోయింది. తను చూడలేని తన మాతృరూపం ఆయన పక్కన వూహించగానే ఆమెగుండె కలుక్కు మంటోంది.

'మీ ఋణం ఎలా తీర్చుకోవాలో తెలియదు రాఘవబాబూ. ఇన్ని సంవత్సరాలు శారదని తలిదండ్రులు లేనిలోటు కనిపించకుండా పెంచారు. ఇప్పుడు మీకు అభ్యంతరంలేకపోతే ఆమెని తీసుకు వెళ్ళి మనస్థితి గతులకు సమానమయి సంబంధంచూసి పెండ్లిచేసి ఆమెకి సుఖమయిన గృహస్థ జీవితం కల్పించాలని నా ఆశయం' చెప్పటం ఆపాడు వాసుదేవ్.

రాఘవబాబు గుండె ఒక్కసారి ఆగి మళ్ళీ కొట్టుకోవటం మొదలుపెట్టింది. ఆయన సమాధానం ఇవ్వకుండా కళ్ళు మూసుకుని పడకకుర్చీలో పడుకుని ఉన్నాడు. జీవితం ఎంత విచిత్రమయింది! తనకి ఏమీకాని ఆమె తనపాప భారం వహించమని తన్నర్థించింది. భీరువుకిమల్లే పసిబిడ్డభారం వదిలేసి పారిపోయాడు అతను. కన్నబిడ్డ కన్నమిన్నగా ప్రేమించి పెంచాడు తను. పదహారుసంవత్సరాల తరువాత తిరిగి వచ్చి తనబిడ్డని తీసుకువెడతానంటున్నాడు. తను కాదనగలడా? ఆ అధికారం తనకుందా? పెంచినంతలో తనకాహక్కు వస్తుందా? తండ్రిగా అతని బాధ్యతని కాదనగలడా? ఇన్ని సంవత్సరాలు ఈ బాధ్యత ఏమయిందని నిలవెయ్యగలడా? అయినా అతనితో తనకనవసరం? శారద తనప్రాణం. ప్రాణం వెళ్ళిపోతే తను బ్రతగ్గలడా! ఈవృద్ధదశలో కంటిదీపంలా వెలుగుతున్న శారద లేకపోతే ఆచీకటిలో తనేమైపోతాడు? లేదు, శారదని తను వదల్లేడు అంతే. వివేకం హెచ్చరిస్తోంది. తను వట్టి స్వార్థపూరితుడా? తను సామాన్య సంసారి. అతను? లక్షాధికారి. తనబిడ్డకి కోటీశ్వరునిచ్చి చెయ్యగలవాడు. శారద రాజభోగాల్లోవిహరిస్తుంది.

తను ? తనతోవుంటే ఒక సామాన్య సంసారిణి అవుతుంది. అతి సామాన్య మయిన గృహిణి అవుతుంది అటువంటప్పుడు తనామె సుఖానికి అడ్డుతగుల్తున్నాడా ? ఆమె సౌభాగ్యాన్ని నిరోధిస్తున్నాడు. లేదు, లేదు. ఆమె తండ్రితో వెళ్ళిపోవటమే తనకోరిక. తను పెంచిన ప్రేమని వదులుకోలేడు. అయినా అది తప్పనిసరి. ఋణానుబంధం అనుకొని సరిపెట్టుకోవాలి. శారద వెళ్ళిపోవాలి'

ఆలోచనలతో వేగిపోతున్న రాఘవబాబు కళ్ళమ్మట అశ్రుప్రవాహం ధారకడుతోంది. తెప్పరిల్లుకొని అతిసామాన్యంగా అన్నాడు;

'వాసుదేవ్ ! ఆమె కిష్టమయితే తీసుకు వెళ్ళు'.

తండ్రి, తాతల సంభాషణ శారద లోపల్నించి వింటూనేవుంది. ఆమెతల ఆలోచనలతో పగిలిపోతోంది. తనిప్పుడు తండ్రితో వెళ్ళిపోవాలా ? తాతయ్యతో వుండిపోవాలా ? తనా వృద్ధుని వదిలి వెళ్ళగలదా ? ఆయన ప్రేమని, ఆప్యాయతని, ఆదరణని మరిచి తను వెళ్ళిపోవాల్సిందేనా ? ఇన్ని సంవత్సరాలు తనేమైపోయిందో అవసరంలేని తండ్రికి తన సుఖమిప్పుడు కావల్సివచ్చిందా ? తనా వృద్ధుని నిరాశ్రయునిగా వదిలి వెళ్ళిపోతుందా ? లేదు లేదు. తనంత కృతఘ్నురాలు కాదు. తను వెళ్ళలేదు. ఆమెలో అంతర్గతంగా నాటుకున్న క్రోధం పైకుబికింది. అయినా తన్నంతకాలం పెంచినందుకు దనతండ్రి ఆవృద్ధునికి కృతజ్ఞత తెలుపుకో గలిగాడుగానీ, తనతోపాటుగా ఆ నిస్సహాయ వృద్ధుని కూడా రక్షించే భారంవహించగలిగే విశాలహృదయం లేదా ? ఆయనని గూడా రమ్మని ఆహ్వానించలేనంత స్వార్థపరుడా తనతండ్రి ? తండ్రి గలిగిన అనాధ శిశువుని కంటిరెప్పలా కాపాడిన వృద్ధునికి చూపగలిగే కృతజ్ఞత ఇదేనా ? ఏమైనా తను వెళ్ళలేదు. శారద దృఢనిశ్చయ అయింది.

వాసుదేవ్ అంటున్నాడు, 'మీరే శారదని ఒప్పించండి రాఘవబాబూ' రాఘవబాబు మౌనంగా వుండిపోయాడు.

* * *

రాఘవబాబు అతికష్టంమీద శారదని తండ్రితో వెళ్ళటానికి అంగీకరింపజేయగలిగాడు. ఆ రాత్రంతా ఇద్దరూ మౌనంగా రోదిస్తూగడిపేశారు ఆసంగతి ఇద్దరికీ తెలుసు. అయినా ఒకరినొకరు ప్రశ్నించగల ధైర్యం ఒక్కళ్ళకీలేదు. నోరు కదిపితే అశ్రువులు కట్టలు తెంచుకుంటున్నాయి. పదహారు సంవత్సరాల నించీ వున్న బందం నేటితో ఆఖరవుతుందా ? సూటిగా ఒకరినొకరు ధైర్యంగా చూడలేక పోతున్నారు. పసిహృదయం,

మునలిమనసు మూగగా వేదన చెందు తున్నాయి.

తెల్లవారింది, శారద వెళ్ళబోయే సమయమొచ్చింది, వాకిటిలో బండి నిలబడి వుంది. వాసుదేవ్ పెట్టె బెడ్డింగు బండిలో పెట్టాడు. శారద తాతయ్యదగ్గరకొచ్చింది శలవుతీసుకోటానికి. ఆమె నోటివెంబడి మాట రావటంలేదు. నిశ్శబ్దంగా వంగి రాఘవబాబు పాదాలకి నమస్కరించింది. వెచ్చని రెండు నీటి బిందువులు ఆయన పాదాల నభిషేకించాయి. ఆయన వొంగి ఆమెని పైకి తీసుకుని తన హృదయంమీద తల ఆన్చుకున్నాడు. వృద్ధుని హృదయం విరక్తితో భావరహితంగా వుంది.

'ఇది ఋణానుబంధం తల్లీ. సుఖంగావుండు'

శారద మౌనంగా ముందుకు నడిచింది. బండిపట్టుకు నిలబడింది. ఆమె కళ్ళముందు అస్పష్టంగా ఒక దృశ్యం కదుల్తోంది. చూపు మందగించిన రాఘవబాబు సందెచీకటిలో దీపం వెలిగించటానికి అగ్గిపెట్టెకోసం వెతుకుతూ ముందుకు తూలి. దేనికో తగిలి పడిపోయాడు. నిస్సహాయంగా చేతులెత్తి అదృశ్యరూపుడైన పరమాత్మని ప్రార్థిస్తున్నాడు నాటకసమాప్తి కొరకు.

ఆమెమనసు ఏదో నిశ్చయించుకుని నిశ్చలమయింది. ఆ దీపం వెలిగించాల్సిన బాధ్యత తనది. ఏ బంధంకొరకు తను పెంచబడిందో దానిని నిర్వర్తించటం తన కర్తవ్యం; అది మానవధర్మం.

శారద పరుగునవెళ్ళి రాఘవబాబుని కౌగిలించుకుంది. 'నిన్ను వదిలి వెళ్ళను తాతయ్యా' ఆమె కంఠంలో స్థిరత్వం ధ్వనించింది. దాన్నెవరూ మార్చలేరు.

రాఘవబాబు ముడుతలుపడిన చెక్కిళ్ళమీంచి అశ్రువులు జాలువారాయి. ఆమె శిరసును గాఢంగా ముద్దుపెట్టుకున్నాడు.
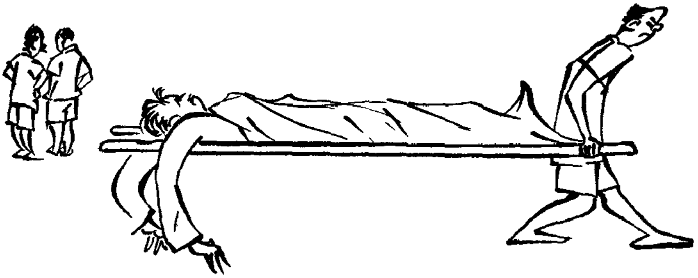
వాసుదేవ్ ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ నుంచుండిపోయాడు! ★